

Rozdział I. Aktywa trwałe

1. Wyjaśnienie pojęć

Aktywa trwałe w IK dzielą się na:

- 1) wartości niematerialne i prawne,
- 2) rzeczowe aktywa trwałe,
- 3) należności długoterminowe,
- 4) inwestycje długoterminowe,
- 5) długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Na rzeczowe aktywa trwałe składają się:

- 1) środki trwałe,
- 2) środki trwałe w budowie,
- 3) zaliczki na środki trwałe w budowie.

Definicje pojęć aktywów trwałych zostały określone w art. 3 RachU.

W art. 3 RachU aktywa trwałe zostały zdefiniowane następująco:

- 1) **aktywa trwałe** (art. 3 ust. 1 pkt 13 RachU) – aktywa jednostki, które nie są zaliczane do aktywów obrotowych, czyli w przypadku aktywów rzeczowych – nie są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, jeżeli trwa on dłużej niż 12 miesięcy, a w przypadku aktywów finansowych, nie są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia albo nie stanowią aktywów pieniężnych;
- 2) **wartości niematerialne i prawne** (art. 3 ust. 1 pkt 14 RachU) – nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) *know-how*.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu, zalicza się je do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w art. 3 ust. 4 RachU. Do WNiP zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych, zalicza się do inwestycji.

Środki trwałe (art. 3 ust. 1 pkt 15 RachU) – rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki. Zalicza się do nich w szczególności:

- 1) nieruchomości – w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
- 2) maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy,
- 3) ulepszenia w obcych środkach trwałych,
- 4) inwentarz żywy.

Jeżeli IK uzna, że dany składnik majątku będzie używany krócej niż rok, wydatki na jego nabycie bez względu na ich wysokość powinna zaliczyć do kosztów w okresie ich poniesienia.

Środki trwałe oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy, zgodnie z warunkami określonymi w art. 3 ust. 4 RachU.

Nieruchomości, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych, zalicza się do inwestycji.

Środki trwałe w budowie (art. 3 ust. 1 pkt 16 RachU) – są to zaliczane do aktywów trwałych środki trwałe w okresie ich budowy, montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego.

Inwestycje (art. 3 ust. 1 pkt 17 RachU) – są to aktywa posiadane przez jednostkę w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i WNiP, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz są posiadane przez nią w celu osiągnięcia tych korzyści.

Aktywa finansowe (art. 3 ust. 1 pkt 24 RachU) – są to aktywa pieniężne, instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inne jednostki, a także wynikające z kontraktu prawo do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawo do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach; do długoterminowych aktywów finansowych będą zaliczane te aktywa finansowe, które nie są płatne i wymagalne lub przeznaczone do zbycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub od daty ich założenia, wystawienia lub nabycia albo nie stanowią aktywów pieniężnych; długoterminowe aktywa finansowe obejmują przede wszystkim udziały i akcje, inne papiery wartościowe, udzielone długoterminowe pożyczki oraz długoterminowe lokaty bankowe.

Należności długoterminowe (art. 3 ust. 1 pkt 13 RachU) są to należności, które nie dotyczą należności z tytułu dostaw i usług i nie są zaliczane do aktywów finansowych, których termin spłaty przypada w okresie dłuższym niż rok, od dnia bilansowego.

2. Wycena aktywów trwałych

Wartości niematerialne i prawne oraz środki trwałe – zgodnie z art. 28 RachU – wycenia się na dzień bilansowy w zależności od tego, w jaki sposób zostały przyjęte (nabyte, wytworzone, otrzymane w formie darowizny), według:

- 1) cen nabycia,
- 2) kosztów wytworzenia,
- 3) wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny środków trwałych),
- 4) ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu

– pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Środki trwałe w budowie – zgodnie z art. 28 RachU wycenia się na dzień bilansowy w wysokości ogółu kosztów, pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Cena nabycia i koszt wytworzenia środków trwałych w budowie, środków trwałych oraz JST obejmuje ogół kosztów poniesionych przez jednostkę za okres budowy, montażu, przystosowania i ulepszenia, do dnia bilansowego lub przyjęcia do użytkowania. Cenę tę lub koszt zwiększa:

- 1) niepodlegający odliczeniu podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy,
- 2) obsługa zobowiązań zaciągniętych w celu ich finansowania i związane z nimi różnice kursowe, pomniejszone o przychody z tego tytułu; są to głównie odsetki i prowizje od kredytów bankowych i pożyczek zaciągniętych na finansowanie budowy lub zakupu aktywów trwałych, ujemne różnice kursowe od tych kredytów i pożyczek; dodatnie różnice kursowe pomniejszają koszty obsługi tych zobowiązań.

Zgodnie z RachU na wycenę wartości początkowej zakupionego gotowego środka trwałego niewymagającego montażu składają się:

- 1) cena zakupu wynikająca z faktury zakupu (po uwzględnieniu wszelkich zastosowanych rabatów, opustów i innych zmniejszeń ceny),
- 2) niepodlegający odliczeniu podatek VAT i podatek akcyzowy, a w przypadku importu również obciążenia o charakterze cywilnoprawnym,
- 3) koszty bezpośrednio związane z zakupem, na przykład:
 - a) koszty transportu,
 - b) koszty załadunku i wyładunku oraz ewentualnego składowania,
 - c) prowizje i odsetki od kredytów i pożyczek zaciągniętych na sfinansowanie zakupu, naliczonych do dnia oddania środka trwałego do użytkowania,
 - d) związany z zakupem podatek od czynności cywilnoprawnych i opłaty notarialne.

Koszt wytworzenia we własnym zakresie środka trwałego, środka trwałego w budowie, obejmuje:

- 1) koszty pozostające w bezpośrednim związku z budową, montażem, ulepszeniem środka trwałego oraz dostosowaniem budowanego, montowanego, ulepszanego środka trwałego do użytkowania, głównie wartość zużytych materiałów bezpośrednich, usług bezpośrednich,
- 2) uzasadnioną część kosztów pośrednio związanych z budową, montażem, przystosowaniem i ulepszeniem środka trwałego, poniesionych do dnia przyjęcia do używania lub do dnia bilansowego.

Do kosztów wytworzenia nie zalicza się kosztów:

- 1) powstałych po oddaniu środka trwałego,
- 2) będących konsekwencją niewykorzystanych zdolności produkcyjnych i strat produkcyjnych,
- 3) ogólnego zarządu, sprzedaży i pozostałych kosztów operacyjnych.

Koszty te wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Na podstawie art. 31 ust. 1 RachU wartość początkową, stanowiącą cenę nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego, powiększają koszty jego ulepszenia, polegającego na przebudowie, rozbudowie, modernizacji lub rekonstrukcji. Działania te muszą powodować, że wartość użytkowa tego środka, po zakończeniu ulepszenia, przewyższa posiadaną przy przyjęciu do używania wartość użytkową, mierzoną okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych przy pomocy ulepszonego środka trwałego, kosztami eksploatacji lub innymi miarami.

Wartość początkowa środka trwałego może, zgodnie z RachU, ulec zmianie w przypadku urzędowej aktualizacji wyceny środków trwałych. Aktualizacja wartości środków trwałych może być tylko przeprowadzona na podstawie odpowiedniego rozporządzenia

Ministra Finansów umożliwiającą taką aktualizację. Dokonuje się wtedy zwiększenia wartości początkowej i dotychczasowych odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych) o określony współczynnik

Ważne

Na podstawie RachU, powstała na skutek aktualizacji wyceny różnicę wartości netto środków trwałych, odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny. Różnica ta nie może być przeznaczona do podziału, tak długo, jak środki trwałe pozostają w ewidencji bilansowej jednostki.

Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny podlega dopiero wtedy zmniejszeniu o różnicę z aktualizacji wyceny, uprzednio zaktualizowanych środków trwałych, gdy nastąpił ich rozchód – zostały zbyte lub zlikwidowane. Różnica ta wpływa na kapitał (fundusz) zapasowy lub inny o podobnym charakterze, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Ważne

Wyceny według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu dokonuje się, jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika aktywów, a w szczególności przyjętego nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny (art. 28 ust. 2 RachU).

Cena sprzedaży netto składnika aktywów jest to możliwa do uzyskania, na dzień bilansowy, cena jego sprzedaży:

- 1) bez należnego podatku od towarów i usług i podatku akcyzowego,
- 2) **pomniejszona** o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz koszty związane z przystosowaniem składnika aktywów do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży,
- 3) **powiększona** o należną dotację przedmiotową.

Ważne

Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny sprzedaży netto danego składnika aktywów, należy w inny sposób określić jego wartość godziwą na dzień bilansowy.

Wartość godziwa jest to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanymi ze sobą stronami.

W przypadku zmiany technologii produkcji, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z używania lub innych przyczyn powodujących trwałą utratę wartości środka trwałego należy zgodnie z art. 32 ust. 4 RachU dokonać – w ciężar pozostałych kosztów operacyjnych – odpowiedniego odpisu aktualizującego jego wartość. Pojęcie trwałej utraty wartości środka trwałego zostało zdefiniowane w art. 28 ust. 7 RachU.

Trwała utrata wartości następuje w sytuacji dużego prawdopodobieństwa, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości, w znaczącej części lub w całości, przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów, wynikającą z ksiąg rachunkowych, do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej.

Długoterminowe aktywa finansowe na dzień nabycia lub powstania ujmuje się w księgach rachunkowych – zgodnie z art. 35 RachU – w cenach nabycia. Można również stosować cenę zakupu, jeżeli koszty przeprowadzenia i rozliczenia transakcji nie są istotne.

Na dzień bilansowy, na podstawie postanowień art. 28 ust. 1 pkt 3 RachU, **udziały w innych jednostkach oraz inne inwestycje zaliczone do aktywów trwałych (z wyjątkiem nieruchomości i WNiP zaliczonych do inwestycji) należy wyceniać:**

- 1) w cenie ich nabycia, pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości, czyli w cenie nabycia netto,
- 2) w cenie nabycia, przeszacowanej do wyższej od niej ceny rynkowej – do czasu sprzedaży lub utraty wartości przez aktywa trwałe, różnicę z przeszacowania odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny,
- 3) w wartości godziwej, a więc w kwocie, za jaką dany składnik aktywów mógłby być wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami,
- 4) w skorygowanej cenie nabycia, jeżeli dla danego składnika aktywów został określony termin wymagalności.

Skorygowana cena nabycia aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, zgodnie z art. 28 ust. 8a RachU, to cena nabycia (wartość), w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych został po raz pierwszy wprowadzony do ksiąg rachunkowych, pomniejszona o spłaty wartości nominalnej, odpowiednio skorygowana o skumulowaną kwotę zdyskontowanej różnicy między wartością początkową składnika i jego wartością w terminie wymagalności, wyliczoną za pomocą efektywnej stopy procentowej, a także pomniejszona o odpisy aktualizujące wartość.

Institucje kultury bardzo rzadko posiadają udziały w innych jednostkach i inne długoterminowe aktywa. Wycena w skorygowanej cenie nabycia jest bardzo skomplikowana, dlatego kierownik IK może w polityce rachunkowości zdecydować o wycenie długoterminowych aktywów finansowych w cenie nabycia, pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej wartości.

Lokaty bankowe wycenia się na dzień bilansowy, na podstawie art. 28 ust. 1 pkt 10 RachU, w wartości nominalnej, łącznie ze skapitalizowanymi, zarachowanymi odsetkami.

Długoterminowe pożyczki, na dzień powstania, należy zgodnie z art. 28 ust. 11 pkt 2 RachU, ujmować według wartości nominalnej.

Na dzień bilansowy długoterminowe pożyczki wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem ostrożności. Udzielone pożyczki wykazuje się zatem na dzień bilansowy w wysokości niespłaconego kapitału powiększonego o odsetki, które przewiduje umowa, a pomniejsza się o ewentualny odpis aktualizujący, jeżeli istnieje obawa co do możliwości odzyskania pożyczki w pełnej wysokości lub w ogóle.

Operacje gospodarcze wyrażone w walutach obcych na dzień ich przeprowadzenia ujmowane są, odpowiednio po kursie:

- 1) faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji – w przypadku sprzedaży lub kupna walut oraz zapłaty należności lub zobowiązań,
- 2) średnim, ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski, z dnia poprzedzającego ten dzień – w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu faktycznego, a także w przypadku pozostałych operacji.

Na dzień bilansowy, długoterminowe aktywa finansowe płatne w walucie obcej, wycenia się po kursie średnim ustalonym dla danej waluty przez NBP na ten dzień.

3. Zasady umorzenia oraz amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych

Na podstawie art. 31 ust. 2 RachU wartość początkową środków trwałych – z wyjątkiem gruntów niesłużących wydobywaniu kopalin metodą odkrywkową – zmniejszają odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, dokonywane w celu uwzględnienia utraty ich wartości, na skutek używania lub upływu czasu.

Odpisów amortyzacyjnych nie dokonuje się od wartości początkowej gruntów, eksponatów muzealnych, zabytków oraz dzieł sztuki.

Składniki majątkowe takie jak eksponaty muzealne, zabytki oraz dzieła sztuki nie tracą na wartości zarówno na skutek ich używania, jak i upływu czasu, a zatem te składniki nie są amortyzowane, ponieważ nie zachodzą tu okoliczności, o których mowa w przepisie art. 31 ust. 2 RachU.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) zmniejszają wartość początkową środków trwałych oraz WNiP w celu uwzględnienia jej utraty na skutek używania lub upływu czasu.

Środki trwałe oraz WNiP umarza się lub amortyzuje. Odpisów umorzeniowych lub amortyzacyjnych dokonuje się według zasad przyjętych przez jednostkę zgodnie z przepisami

RachU. Ustalając zasady umarzania lub amortyzacji, jednostka może przyjąć stawki określone w przepisach o podatku dochodowym od osób prawnych albo stawki określone przez dyrektora IK. **Dyrektor IK, ustalając inne stawki niż podatkowe, powinien się kierować postanowieniami RachU.**

Według prawa bilansowego rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu środka trwałego do używania, a jej zakończenie – nie później niż z chwilą zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego lub przeznaczenia go do likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia jego niedoboru (art. 32 ust. 1 RachU). Takie same zasady stosuje się do amortyzacji WNiP.

Prawo podatkowe przewiduje rozpoczęcie amortyzacji od wartości początkowej środków trwałych i WNiP, począwszy od pierwszego miesiąca po miesiącu następującym od wprowadzenia go do ewidencji (art. 16h ust. 1 pkt 1 PDOPrU).

Amortyzowanie w miesiącu przyjęcia

Środki trwałe (wyposażenie, książki i inne zbiory biblioteczne) oraz WNiP, o wartości nieprzekraczającej wielkości ustalonej w przepisach o podatku dochodowym od osób prawnych (aktualnie 3500 zł), mogą być umarzane jednorazowo, przez spisanie w koszty w miesiącu przyjęcia do używania.

Kierownik jednostki, który chce skorzystać z możliwości, jakie dają mu przepisy podatkowe, powinien umieścić stosowane zasady w tym zakresie w polityce rachunkowości.

4. Klasyfikacja Środków Trwałych

Od 1.1.2011 r. obowiązuje KŚTR2010. Rozporządzenie to zastąpiło KŚTR1999.

Klasyfikacja Środków Trwałych służy m.in. do: celów ewidencyjnych, ustalania stawek odpisów amortyzacyjnych oraz badań statystycznych.

Zakres rzeczowy środków trwałych objętych grupą 0 w KŚTR2010, podobnie jak w poprzednio obowiązującym, określony został w oparciu o EwGriBudR.

Zasady podziału środków trwałych zaliczanych do grupy 1 i 2 opracowane zostały w oparciu o grupowania:

- 1) Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB) wprowadzonej PKOBR i
- 2) Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU), wprowadzonej PKWiUR.

Obiektom objętym tymi grupami przypisano odpowiednie symbole PKOB i PKWiU.

Środkom trwałym objętym grupami od 3 do 9 przypisano odpowiednie symbole PKWiU, w wielu miejscach jednak powiązanie to ma charakter orientacyjny, tzn. że powiązania zawarte w kluczu nie oznaczają pełnej odpowiedniości grupowań KŚT, lecz określają, że wyroby z danego grupowania KŚT są zaliczane do wymienionych w kolumnie 5 grupowań PKWiU 2008.

Znak „*” przy symbolach PKOB i PKWiU oznacza, że zakres danego grupowania tych klasyfikacji nie w pełni odpowiada zakresowi danego grupowania KŚT. W przypadkach gdy przypisanie konkretnych symboli ww. klasyfikacji było niemożliwe w kolumnie „Powiązania”, umieszczono znak „-”.

Ważne

Ulepszenia (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja, modernizacja) w obcych środkach trwałych klasyfikowane są w odpowiednich grupowaniach KŚT, w zależności od środka trwałego, którego dotyczą.

Wykaz Rocznych Stawek Amortyzacyjnych załączonych do PDOPrU powiązany jest ze środkami trwałymi za pomocą tej klasyfikacji. Nieprawidłowe przyporządkowanie środków trwałych do odpowiednich grup, podgrup i rodzajów powoduje przyjęcie nieprawidłowych stawek amortyzacyjnych.

Definicja podana w rozporządzeniu w sprawie KŚT jest zgodna z definicją środków trwałych wynikającą z RachU.

Podstawowa jednostka ewidencji

W Klasyfikacji Środków Trwałych za podstawową jednostkę ewidencji przyjmuje się pojedynczy element majątku trwałego, spełniający określone funkcje w procesie wytwarzania wyrobów i świadczenia usług. Może być nim np. budynek, maszyna, pojazd mechaniczny itp. Jedynie w nielicznych przypadkach dopuszcza się w ewidencji przyjęcie za pojedynczy obiekt tzw. obiekt zbiorczy, którym może być np. zespół przewodów rurociągowych lub zespół latarni jednego typu użytkowanych na terenie zakładu, ulicy, osiedla, zespoły komputerowe itp.

Obiektem inwentarzowym zespołów komputerowych, zakwalifikowanych do rodzaju 491 KŚT, może być jednostka centralna, jeśli pracuje bez urządzeń peryferyjnych, lub zespół złożony z jednostki centralnej i podłączonych do niej jednostek wejścia i wyjścia danych.

Klasyfikacja Środków Trwałych zawiera część opisową oraz podział środków trwałych na trzech poziomach:

- 1) grupa (symbol jednocyfrowy),
- 2) podgrupa (symbol dwucyfrowy),
- 3) rodzaj (symbol trzycyfrowy).

Grupy środków trwałych

Na pierwszym szczeblu podziału wyodrębnia się 10 następujących jednocyfrowych grup środków trwałych:

0. Grunty,

1. Budynki i lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego,
2. Obiekty inżynierii lądowej i wodnej,
3. Kotły i maszyny energetyczne,
4. Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
5. Specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
6. Urządzenia techniczne,
7. Środki transportu,
8. Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie,
9. Inwentarz żywy.

5. Ujmowanie aktywów trwałych w księgach

Ewidencja aktywów trwałych w budowie prowadzona jest na kontach syntetycznych i analitycznych. Przyjęte zasady klasyfikacji zdarzeń na kontach syntetycznych, zasady prowadzenia kont analitycznych oraz ich powiązanie z kontami księgi powinny być określone przez kierownika IK w zakładowym planie kont, stanowiącym integralną część dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości.

Księgowania związane z ujmowaniem wartości początkowej aktywów trwałych i ich umorzeniem, amortyzacją oraz odpisami aktualizującymi dokonywane są na poniższych kontach:

- 1) 011 „Środki trwałe” – konto 011 służy do ewidencji stanu oraz zwiększeń i zmniejszeń wartości początkowej środków trwałych związanych z wykonywaną działalnością jednostki, które są umarzane w czasie, według stawek amortyzacyjnych określonych w PDOPrU albo stawek określonych przez dyrektora IK. Nie ujmuje się na koncie 011 środków trwałych podlegających ewidencji na kontach 013, 014, 016 i 018;
- 2) 013 „Wyposażenie” – konto 013 służy do ewidencji stanu oraz zwiększeń i zmniejszeń wartości początkowej pozostałych środków trwałych, a więc środków trwałych umarzanych jednorazowo, w miesiącu wydania do używania. Na koncie 013 nie podlegają ujęciu środki trwałe ujmowane na kontach 011, 014, 016 i 018;
- 3) 016 „Zabytki” – konto 016 służy do ewidencji stanu oraz zwiększeń i zmniejszeń wartości zabytków;
- 4) 018 „Muzealia” – konto 017 służy do ewidencji środków trwałych zaliczanych do muzealiów;
- 5) 020 „Wartości niematerialne i prawne” – konto 020 służy do ewidencji stanu oraz zwiększeń i zmniejszeń wartości początkowej WNIp;
- 6) 040 „Inwestycje długoterminowe” – konto 040 służy do ewidencji inwestycji;

- 7) 070 „Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych”, 071 „Umorzenie środków trwałych” – konta 070 oraz 071 służą do ewidencji zmniejszeń wartości początkowej WNiP oraz środków trwałych, które podlegają umorzeniu według stawek amortyzacyjnych stosowanych przez jednostkę;
- 8) 072 „Umorzenie jednorazowe środków trwałych” – konto 072 służy do ewidencji zmniejszeń wartości początkowej z tytułu umorzenia środków trwałych podlegających umorzeniu jednorazowo w pełnej wartości, w miesiącu wydania ich do używania;
- 9) 074 „Umorzenie zbiorów bibliotecznych” – konto 074 służy do ewidencji zmniejszeń wartości początkowej z tytułu umorzenia zbiorów bibliotecznych, podlegających umorzeniu jednorazowo w pełnej wartości, w miesiącu wydania ich do używania;
- 10) 075 „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych” – konto 075 służy do ewidencji odpisów, z tytułu trwałej utraty wartości środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych;
- 11) 080 „Środki trwałe w budowie” – konto 080 służy do ewidencji kosztów środków trwałych w budowie oraz do rozliczenia kosztów środków trwałych w budowie na uzyskane efekty inwestycyjne;
- 12) 400 „Amortyzacja” – konto 400 służy do ewidencji naliczonych odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych i WNiP, od których odpisy umorzeniowe są dokonywane stopniowo według stawek amortyzacyjnych.

Środki trwałe, takie jak obce środki trwałe użytkowane na podstawie umowy leasingu, umowy najmu czy dzierżawy, mogą być ewidencjonowane w ewidencji pozabilansowej. Mogą one być ujmowane np. na koncie 091 „Obce środki w użytkowaniu”. W ewidencji pozabilansowej mogą być również ujmowane własne środki trwałe w trakcie fizycznej likwidacji, np. na koncie 092 „Środki trwałe w likwidacji”.

6. Schematy księgowania z wyjaśnieniami

6.1. Ewidencja środków trwałych w budowie w instytucji kultury

Na schemacie¹ przedstawiono najczęściej występujące księgowania dotyczące konta 080 „Środki trwałe w budowie”. Na koncie tym księguje się:

- 1) koszty dotyczące budowy środków trwałych,
- 2) ulepszenia środków trwałych,
- 3) zakupy środków trwałych wymagających montażu.

Na koncie 080 można również księgować zakupy środków trwałych niewymagających montażu.

Przyjęte rozwiązania należy opisać w polityce rachunkowości.

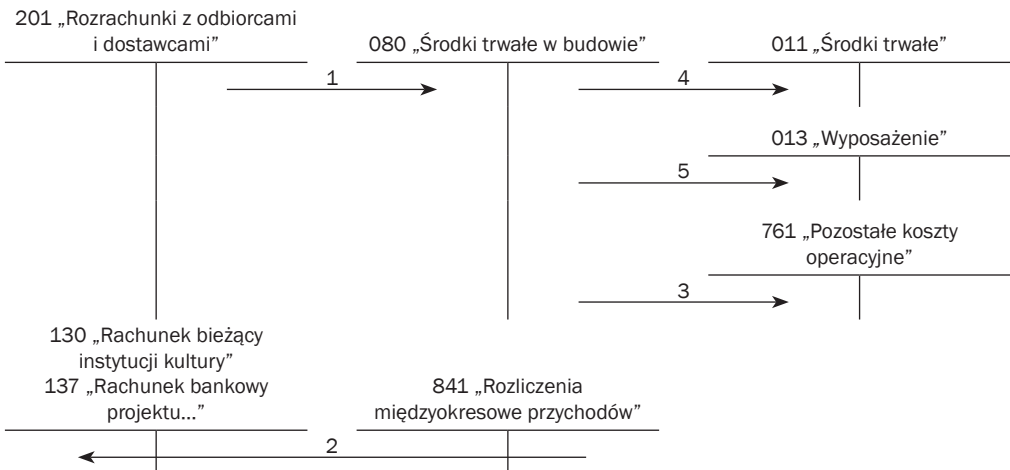
Na **stronie Wn** konta 080 ujmuje się koszty poniesione w związku z budową, montażem, ulepszeniem środka trwałego oraz dostosowaniem budowanego, montowanego, ulepszanego środka trwałego do użytkowania.

Na **stronie Ma** konta 080 ujmuje się przede wszystkim wartość uzyskanych efektów środków trwałych w budowie, a w szczególności:

- 1) środków trwałych,
- 2) pozostałych środków trwałych, otrzymanych jako pierwsze wyposażenie.

Ponadto na stronie Ma konta 080 ujmuje się inne zmniejszenia środków trwałych w budowie, np. takie zdarzenia, jak wyksięgowanie zaniechanych inwestycji, wyksięgowanie sprzedanych inwestycji, wyksięgowanie inwestycji nieodpłatnie przekazanych.

Schemat 1. Ewidencja na koncie 080

Objaśnienia:

1. FA, WB – faktury i rachunki dotyczące kosztów wytworzenia realizowanych środków trwałych w budowie.
2. WB – wpływ dotacji od organizatora na budowę środków trwałych.
3. PT – nieodpłatne przekazanie środków trwałych w budowie, rozliczenie sprzedanych środków trwałych w budowie, odpisanie kosztów środków trwałych w budowie bez efektu gospodarczego (niepodjętych, zaniechanych).
4. OT – przyjęcie do użytkowania podstawowych środków trwałych.
5. OT – przyjęcie do użytkowania wyposażenia.